

Центральноукраїнський
державний педагогічний
університет
імені Володимира Винниченка

ЦЕНТР
українсько-європейського
наукового співробітництва

Всеукраїнське науково-педагогічне
підвищення кваліфікації

**ПРОЄКТУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ
ОСВІТНІХ ПРОГРАМ
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ
014 «СЕРЕДНЯ ОСВІТА»**

31 жовтня – 11 грудня 2022 року

Видавничий дім
«Гельветика»
2022

УДК 378.016:373(062.552)

П79

Організаційний комітет:

Соболь Євген Юрійович – доктор юридичних наук, професор, ректор Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка;

Рябовол Лілія Тарасівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри права та правоохоронної діяльності Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка;

Андрощук Ігор Петрович – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва Хмельницького національного університету;

Попович Анжеліка Станіславівна – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

П79 **Проектування та реалізація освітніх програм за спеціальністю 014 «Середня освіта»** : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 31 жовтня – 11 грудня 2022 року. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – 180 с.

ISBN 978-617-554-090-9

У збірнику представлено матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації «Проектування та реалізація освітніх програм за спеціальністю 014 “Середня освіта”» (31 жовтня – 11 грудня 2022 року).

УДК 378.016:373(062.552)

© Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, 2022

© Центр українсько-європейського наукового співробітництва, 2022

ISBN 978-617-554-090-9

Дидактичне проектування як теоретичне підґрунття для розробки освітніх програм та освітніх компонентів Котєнєва І. С.	75
Предметно-методична компетентність як ключовий компонент змісту освітньої програми за спеціальністю «Середня освіта. Англійська мова і література» Кочубей В. Ю.	80
Місце та роль практичної підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 014 «Середня освіта» Кулик С. А., Пежинська О. М.	83
Особливості поєднання фахових компетентностей у контексті магістерського літературознавчого дослідження Левчук Т. П.	87
Аналіз освітньо-професійних програм другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014 «Середня освіта (Інформатика)» Лупан І. В.	91
До питання обрання студентами вибіркових навчальних дисциплін за предметною спеціальністю 014.09 «Середня освіта (Інформатика)» Мамон О. В.	94
Student-centrism in the development of the educational program on specialty 014 “Secondary education” Marieiev D. A.	96
Сучасні тенденції розвитку системи вищої освіти Маркова О. В.	98
Значимість оздоровчо-педагогічного середовища в загальноосвітній школі Мороз Ю. М.	101
Some aspects of school education in Sweden Nikitina I. P.	104
Реалізація регіонального аспекту в освітньо-професійній програмі «Середня освіта (українська мова і література)» Ніколашина Т. І.	107
Поєднання наукової і навчальної роботи у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя інформатики Олефіренко Н. В.	109
Психологічна підготовка спортсменів Осадча Л. А.	112

іноземних мов. 10–11 класи // <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf>

4. Типова (універсальна) програма «Методика навчання предметів у закладах загальної середньої освіти». Освітній ступінь бакалавра https://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/typova_programa_meto_dyka_navchannya_angliyskoyi_movy_1.pdf

5. Common European framework of reference for languages: learning, teaching assessment. Companion volume with new descriptors. Council of Europe. 2018. URL: <https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989>

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 014 «СЕРЕДНЯ ОСВІТА»

Кулик С. А.

*кандидат наук із соціальних комунікацій,
асистент кафедри романо-германської філології,
провідний фахівець з питань ліцензування та акредитації
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Пежинська О. М.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри романо-германської філології,
заступник завідувача навчально-методичного відділу
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна*

Якісна освіта майбутніх фахівців неможлива без ґрунтовної практичної підготовки. Адже саме практика дає можливість здобувачам застосувати набуті знання та навички, виявити свої сильні та слабкі сторони, а також спробувати себе у майбутній професії. Особливого значення набуває практична підготовка в системі освіти майбутніх вчителів. Адже сучасний вчитель – це ерудована, творча людина

з ґрунтовними знаннями свого предмета, методики навчання, вікових особливостей учнів та здатністю до безперервної освіти.

Попри відсутність стандартів вищої освіти за спеціальністю 014 «Середня освіта» для першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти, можемо спостерігати чітку рекомендацію щодо обсягу практичної підготовки, викладену у Концепції розвитку педагогічної освіти (Наказ МОН від 16.07.2018 р.). Зокрема, наголошується на важливості безперервної педагогічної практики – 30 кредитів ЄКТС у межах обов'язкової частини бакалаврських програм (починаючи з першого року навчання, у різних закладах освіти і різних класах (курсах)) і не менше 30 кредитів (включно з магістерським дослідженням) у межах обов'язкової частини магістерських програм (у різних закладах освіти і різних класах (курсах)) [1]. Вважаємо таку вимогу більш ніж доцільною. Адже, аналізуючи професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» від 23.12.2020 р. бачимо широке коло професійних компетентностей, якими повинен володіти зазначений фахівець, а саме:

- мовно-комунікативна (здатність забезпечувати здобуття освіти державною мовою, або (за потреби) мовою національної меншини України);
- предметно-методична (здатність моделювати зміст навчання, розвивати в учнів необхідні компетентності, добирати доцільні методи і технології навчання, оцінювати результати навчання);
- інформаційно-цифрова (здатність здійснювати пошук та критично оцінювати інформацію, використовувати цифрові технології навчання);
- психологічна (здатність враховувати вікові та індивідуальні особливості учнів, сприяти їх гармонійному розвитку);
- емоційно-етична (емоційний інтелект, конструктивна взаємодія з учасниками освітнього процесу);
- компетентність педагогічного партнерства (орієнтація на рівноправну та особистісно зорієнтовану взаємодію з учнями, їх батьками, колегами);
- інклюзивна (фокус на створення інклюзивного освітнього середовища, педагогічна підтримка осіб з особливими освітніми потребами);

- здоров'язбережувальна (здатність організації безпечного освітнього середовища, проведення просвітницької роботи з учнями, формування культури здорового та безпечного життя);
- проєктувальна (проєктування осередків навчання, виховання та розвитку учнів);
- прогностична (здатність планувати освітній процес та передбачати його результати);
- організаційна (здатність організувати навчально-виховний процес у різних формах);
- оцінювально-аналітична (здатність оцінювати та аналізувати результати навчання учнів);
- інноваційна (використання наукових методів пізнання в освітньому процесі, інновацій та підходів у педагогічній діяльності);
- рефлексивна (здатність до моніторингу власної педагогічної діяльності і визначення власних професійних потреб);
- здатність до навчання впродовж життя (здатність визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя, взаємодія з колегами на засадах партнерства) [2].

Аналізуючи цей перелік, розуміємо, що виключно теоретичної підготовки для опанування всіх компетентностей зовсім недостатньо. Адже, кожен елемент підготовки вчителя передбачає ряд *hard skills* та *soft skills*. Особливої уваги тут заслуговує питання педагогічного партнерства, а саме реалізація механізмів суб'єкт-суб'єктного відносин між вчителем та учнями з метою координації та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності учнів, розкриття їх здібностей і пізнавальних можливостей. Невід'ємною частиною педагогічного партнерства є залучення батьків до освітнього процесу, вивчення їх запитів та очікувань щодо навчання дітей. Ще одним аспектом, який потребує ретельної підготовки майбутніх педагогів, є здатність забезпечувати якісне інклюзивне навчання для повноцінної підтримки осіб з особливими освітніми потребами. Вважаємо, що саме завдяки багаторівневій системі практичної підготовки впродовж усього періоду навчання можна досягти формування зазначених компетенцій.

Педагогічна практика для здобувачів за спеціальністю 014 «Середня освіта» має бути передбачена на кожному році навчання, починаючи з першого курсу. Зрозуміло, що на початкових етапах рекомендована пропедевтична практика, яка знайомить майбутніх педагогів з роботою вчителя закладу загальної середньої освіти, включає вивчення навчально-методичної документації, бесіди з учнями, тощо. Виробнича практика передбачає безпосередню роботу студента з підготовки до уроків, підбору навчального матеріалу, методів та форм роботи у тісній

комунікації з учителем-предметником закладу загальної середньої освіти та методистами з боку закладу вищої освіти. Наголосимо, що виробнича практика повинна містити завдання за кожною предметною спеціальністю, яка передбачена в освітній програмі. Слід зазначити, що в цьому випадку педагогічна практика стає головною ланкою співпраці між ЗЗСО та ЗВО. Адже обидві сторони можуть оцінити якість підготовки здобувачів, їх мотивацію, висловити побажання щодо подолання проблемних моментів та рекомендації щодо оновлення як змісту освітньої програми загалом, так і педпрактики як компонента підготовки майбутнього вчителя зокрема.

Звітну конференцію студентів-практикантів варто проводити у формі обговорення труднощів, які постали перед здобувачами, спільного пошуку шляхів їх подолання. Результати педпрактики студентів також мають бути предметом аналізу для методистів, гаранта та групи забезпечення освітньої програми та стати ґрунтом для її наступного оновлення та вдосконалення.

Важливим також є положення, викладене в Концепції розвитку педагогічної освіти щодо вимоги відведення не менше половини обсягу практичної підготовки для проходження виробничої практики із самостійним виконанням професійних завдань. Також, про стійку тенденцію до заохочення власне практичної підготовки майбутніх педагогів свідчить наступна рекомендація: «У разі реалізації освітніх програм за дуальною формою здобуття освіти обсяг практичної підготовки може бути збільшено за рахунок поєднання теоретичного навчання та практичної роботи, починаючи й другого-третього курсу бакалаврату».

Вважаємо, що тісний зв'язок навчання та практики, за якого студенти є і об'єктами, і суб'єктами освітнього процесу та безперервність практичної підготовки сприятимуть оволодінню педагогічною майстерністю на високому рівні.

Література:

1. Концепція розвитку педагогічної освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.07.2018. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (дата звернення: 08.12.2022).

2. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» від 23.12.2020 р. URL: <https://register.nqa.gov.ua/profstandart/vcitel-pocatkovih-klasiv-zakladu-zagalnoi-serednoi-osviti> (дата звернення: 08.12.2022).